

Avaliku teabe nõukogu VI kohtumine 07.05.2019

kell 10:00 – 13:15

Koht: Andmekaitse Inspeksioon, Tatari 39, Tallinn.

Osalejad: Andrea Kivi/ Kultuuriministeerium, Triin Nigul/ Keskkonnaministeerium, Kaidi Vapper/ Keskkonnaministeerium, Enno Veikesaar/ Maaeluministeerium, Ingrid Lehto/ Haridus - ja Teadusministeerium, Risto Rahu/ Haridus - ja Teadusministeerium, Kertu Nurmsalu/ Siseministeerium, Liivi Karpištšenko/ Maaeluministeerium, Alar Teras/Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Bert Blös/ Justiitsministeerium, Kristel Niidas/ Sotsiaalministeerium, Nele Nisu/ Sotsiaalministeerium, Jaanus Põldmaa/ Sotsiaalministeerium, Urmas Ojamäe/ Rahandusministeerium, Hille Oidemaa/ Välisministeerium, Merit Valgjärv/ Tallinna Linnavalitsus, Ines Ehavald/ Maksu -ja Tolliamet, Helina- Aleksandra Lettens/ Tallinna Linnavalitsus, Marju Müürisepp /Kaitseministeerium, Juta Saarevet/ Õiguskantsleri kantselei, Ursula Tropp/ Politsei ja Piirivalveamet, Maarja Kirss/ Andmekaitse Inspeksioon, Elve Adamson/ Andmekaitse Inspeksioon, Signe Heiberg/ Andmekaitse Inspeksioon.

1. Andmekaitse Inspeksiooni peainspektor Elve Adamson sissejuhatus

1) Asutuste dokumendiregistrid: viimasel ajal on leitud mitme asutuse dokumendiregistrist eriliigilisi või tundlikke andmeid sisaldavaid dokumente, mis ei tohi olla avalikud. Selliseid dokumente on leidnud nii aktiivsed kodanikud kui ajakirjanikud. AKI- l on käsil mitmeid menetlusi. Kui AKI saab signaali, et avalikustatud on eriliigilised andmed, näiteks terviseandmed, siis menetlusest kindlasti ei pääse ja tuleb teo toimepanijale karistus rikkumise eest.

2) Vaadake oma dokumendiregistrit välisvaatest: kui programmis jääb linnuke kuskile panemata, kus see peab olema, kuvab see välja info, mida te ei taha ja mis ei tohi olla avalik.
3) Soovitan asjaajamiskorda kirja panna, millised dokumendid tuleb registreerida. Kui näiteks dokumendis on asutuse seisukoht, siis see on dokument, mida registreerida. Postkasti tuleb ka isiklikumaid kirju, kolleegide vahelist infovahetust - see ei ole alati teave registreerimiseks.

Küsimus: Kust see terve mõistuse piir jookseb?

Arutelu: Kui keegi küsib tervet e-postkasti sisu välja, siis see ei ole see, mida teabenõude korras saab küsida. Kui küsib asutuse seisukohta, siis see teave võib olla teabenõude korras vastatav.

4) Teabenõudele vastamine: vastamine peab toimuma 5 tööpäeva jooksul. Ärge ületage tähtaega. Kuuendal päeval tehakse AKI-le vaie. Kui ei ole teavet anda, siis lihtsalt jätta vastamata pole lubatud.

%) Juurdepääsupiirangu alused - need tuleks üle vaadata. Teabe välja andmine ei saa jääda ka selle taha, et näiteks viieleheküljises dokumendis on viis rida ärisaladust.

Arutelu: kes hindab, mis on ärisaladus. Kui on ärisaladus, peab selle ära põhjendama.

Põhjendab see, kes on teabe ärisaladuseks nimetanud.

2. Andmekaitse Inspeksiooni koostöödirektor Maarja Kirsi ülevaade toimunust

1) Eelmisel aastal teavitati 2782 andmekaitse spetsialistist (AKS). Kõik, kes ei ole veel AKS-e registreerinud, tehke seda. Saate saata andmed ka AKI-le. Rikkumisteateid tuli eelmisel aastal 64, sel aastal on veidi alla 40 juba laekunud. Rikkumisteadetes pole

kindlat teemat või ühesuunalisi eksimusi, põhjuseks on olnud nii inimlikku eksimust, hooletust, teadmatust kui puudulik andmeturve.

- 2) Uuendame juhendeid, veebis on avaldatud uuendatud „Isikuandmete töötaja üldjuhend“. Seal on muutusi seoses uue isikuandmete kaitse seaduse muudatustega ning täpsustunud ülepiirilise mõjuhinnangu osa. Veebis on üleval samuti uus sekkumiskriteeriumi juhised ja meelepea suhtlusportaali kasutajale.
- 3) Viimasel Euroopa Andmekaitse nõukogu täiskogul võeti vastu üldised suunised, millal tohib isikuandmeid töödelda lepingu täitmiseks online-teenuste pakkumisel. Dokument on suunatud avalikule konsultatsioonile. Sealt leiab ÜM artikli 6 lõike 1 punkti b õigusliku aluse analüüsi lepingu täitmisel online-teenuste osas.

Küsimus: Kui üks ametnik vaatab inimese andmeid. Kas on vaja teavitada AKI-t?

Vastus: Kui on toimunud näiteks andmete lubamatu hävimine, kaotsimine, muutmine, lubamatu avalikustamine või juurdepääsu võimaldamine ja kui oht isiku vabadustele reaalne, siis peab esitama rikkumisteate. Kui kahtlete, küsige üle AKIlt.

3. Asutuste ühised murekohad

Küsimus: Kas volitatud töötaja pannakse paika õigusaktiga?

Arutelu: Volitatud töötaja peab olema kirjas andmekogu põhimääruses. Mida täpsemalt panna kirja andmekogu põhimäärusesse? Seal ei kirjeldata täpselt, märgitakse lihtsalt kes täidab haldusülesannet. Halduslepingus täpsemalt kirjas, kes toimetab halduslepingu alusel. Volitatud töötaja, kui vastutaja andmetöötluse eest on kirjas põhimääruses, aga mille eest vastutab, see on halduslepingus detailselt.

Küsimus: Kas avaandmeteks võivad olla isikuandmed?

Arutelu: Kas kõik andmed, mis on avalikud, tuleb teha avaandmeteks. Olemas on MKMi koostatud nimekiri, millised andmed peavad olema avaandmed. Kui aga register sisaldab seaduse alusel avalikustamisele kuuluvaid isikuandmeid, siis need kas on avaandmed või ei ole?. AvTS § 3 lg 8 ütleb, et käesoleva paragrahvi mitteavaandmeteks oleva täpsustatud loetelu kehtestab vabariigi valitsuse valdkonna eest vastutav minister

4. Andmekaitse Inspektsiooni koostöödirektor Maarja Kirsi ülevaade olukorrast teadusuuringute lubade taotlemisel

- 1) Ettekanne teadusuuringute ja poliitika kujundamise uuringute lubade taotlemisest, vt slide

Küsimus: Kui andmed küsitakse ministeeriumilt välja anonüümselt teabenõudega, kas siis ei tule luba küsida?

Vastus: Kui inimene küsib spetsiaalselt talle kokkupandud andmeid, siis IKS seletuskiri ütleb, et anonüümise protsessi jaoks pole vaja luba. Teadusuurija saab kätte umbisikustatud andmed. Tihti pannakse valimid ka käsitsi kokku, vaadatakse kas inimene sobib sinna või mitte. Sel juhul jäävad logid maha. Varem oli nii, et küsitigi selleks luba, et öelda, et mul oli anonüümiseerimise protsess.

Nüüd sõltub infosüsteemist. Kui on vaja teha selline väljavõtte, kus inimfaktorit ei ole, siis luba pole vaja. Probleem tekib ka siis, kui andmeid pannakse mitme vastutava töötaja /andmekogu juures kokku.

Kokkuvõttes tahan öelda, et vastutaval töötajale jääb riskikoht. Vaadake hoolikalt, mida välja annate.

Küsimus: Kuidas peab vaatama, kui tullakse teadusuuringu loaga?

Vastus: Uurija peab põhjendama, mida ta tahab teha. Seda olukorras, kus teadusuuringu loa taotluse otsus on eetikakomitee poolt argumenteerimata.

Slaidid võtavad kokku ja illustreerivad teadusloa taotlemise korda enne ja pärast 15. jaanuarist 2019 kehtima hakanud isikuandmete kaitse seadust.

5. Õiguskantsleri büroo puuetega inimeste õiguste valdkonna juht Juta Saarevet

Elame iseteeninduse põhimõttel!

Eesti ratifitseeris aastal 2012 puuetega inimeste õiguste konventsiooni. Õiguskantsler kutsus kokku 2019 puuetega inimese nõukoja. Miks peame tegelema nendega? Mõelgem füüsikule Stephen Hawkinsile, kui palju ta on maailmale andnud.

Elame iseteeninduse ajastul. Juurdepääsetavus infole peab olema kättesaadav kõigile. ÜRO on uurinud, et 49 % inimestest otsis infot avaliku sektori lehelt. Eestis oli see protsent üle 70. Kui oled digitaalselt väljas, oled ka sotsiaalselt väljas.

Tuleb vaadata üle elementaarsed asjad, mida saame kohe ise muuta. Teksti suurus ja kontrast. Fotode sisu kirjeldus. Lihtne keel ja isiku audentimine võiks olla võimalik erivajadusega inimesele.

Juurdepääsetavus veebile tähendab võimalust saada info e-lugeri. Kui veeb või äpp vastavad standardile, saab e-lugeri neid kasutada. See on eraldi tarkvara ja seda ei tohi segi ajada ettelugemisega. Päris nägemishäirega inimene kuulab palju kiiremat teksti, seega e-luger on spetsiaalselt neile.

Juurdepääsetavust takistavad skaneeritud failid, need on oma olemuselt pildid, mis ei ole loetavad.

Veebil võiks olla infot viipekeeles. Vähemalt olulisemad asjad viipekeeles. Videoklippidele tuleks panna subtiitrid alla.

MKM tegi uuringu WCAG 2.0 nõuetele vastavuse kohta aastal 2013. KOV- st vastas 3% ja valitsusasutustest vaid 13% tase AA nõuetele.

28.02.2019 võeti vastu määrus Veebilehe ja mobiilirakenduse ligipääsetavuse nõuded ning ligipääsetavust kirjeldava teabe avaldamise kord. Andmekaitse Inspeksioon hakkab veebilehtede järelevalvaks.

Kommentaari: Juurdepääsetavuse vajadus võib olla ka ajutine, näiteks siis, kui inimene murrab käeluud.

Ettekanne argumenteerib ja illustreerib juurdepääsetavuse vajadust.

6. Andmekaitse Inspeksiooni tehnoloogiadirektor Urmo Parm juurdepääsetavusest veebilehtede ja mobiilirakendustele

Riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuse veebilehe pidamise nõuded tulevad AvTS §32. Juurdepääsetavuse avalduse näidis on leitav KOM rakendusotsuses.

Ligipääsetavuse nõuded laienevad erasektorile, meedia jaoks on kehtestatud eraldi nõuded. Kõik avalikud saidid peavad olema juurdepääsetavusega.

Avaliku sektori asutuste veebidele ja mobiilirakendustele hakkab AKI järelevalvet teostama: veebilehtedele, mis on esimest korda avaldatud pärast 23.09.2018, algab järelevalve alates 23.09.2019;

veebilehtedele, mis on esimest korda avaldatud enne 23.09.2018, algab järelevalve alates 23.09.2010

Mobiilirakendustele alates 23.06.2021.

Slaidil info, kust tulevad nõuded: direktiiv ja standard.

Protokollis
Signe Heiberg